

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Полтавський державний аграрний університет

Кафедра обліку і оподаткування

«БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, КОНТРОЛЬ ТА АНАЛІЗ В УМОВАХ ІНСТИТУЦІЙНИХ ЗМІН»

**Збірник наукових праць VIII Всеукраїнської науково-
практичної конференції**

ПОЛТАВА 2025

Бухгалтерський облік, контроль та аналіз в умовах інституційних змін:
Збірник наукових праць VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції.
(30 жовтня 2025 р., м. Полтава) / Полтавський державний аграрний університет.
Полтава: ПДАУ, 2025. Т. 1. 1074 с.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ:

Голова організаційного комітету: КАНЦЕДАЛ НАТАЛІЯ – к.е.н., доцент, завідувач кафедри обліку і оподаткування Полтавського державного аграрного університету

Секретар організаційного комітету: ЛЕГА ОЛЬГА – к.е.н., доцент, професор кафедри обліку і оподаткування Полтавського державного аграрного університету

Члени організаційного комітету:

ГНАТИШИН ЛЮДМИЛА – д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку та оподаткування Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького, м. Львів

ДУБІНІНА МАРИНА – д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування Миколаївського національного аграрного університету

ЗОРЯ ОЛЕКСІЙ - д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавського державного аграрного університету

КОБЕЛЄВА ТЕТЯНА – д.е.н., професор, професор кафедри економіки бізнесу і міжнародних економічних відносин Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»

ЛІПСЬКИЙ РОМАН - к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування Полтавського державного аграрного університету

ПЕРЕРВА ПЕТРО - д.е.н., професор, професор кафедри економіки бізнесу і міжнародних економічних відносин Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»

ЄРШОВА НАТАЛІЯ – д.е.н., професор, професор кафедри обліку і фінансів Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»

СЛАВКОВА ОЛЕНА - д.е.н., професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування Сумського національного аграрного університету

СУК ПЕТРО - д.е.н., професор, професор кафедри обліку і оподаткування Відокремленого підрозділу Національного університету біоресурсів і природокористування України «Ніжинський агротехнічний інститут»

БЕЗКРОВНИЙ ОЛЕКСАНДР – декан факультету обліку та фінансів, к.е.н., доцент, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавського державного аграрного університету

ГУБАРИК ОЛЬГА - к.е.н., доцент, завідувач кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою, Дніпровського державного аграрно-економічного університету

ПРИЙДАК ТЕТЯНА – к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування Полтавського державного аграрного університету

ПРОКОПИШИН ОКСАНА – к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку та оподаткування Львівського національного університету природокористування

ЯЛОВЕГА ЛЮДМИЛА – к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування Полтавського державного аграрного університету

© Автори, 2025

© Кафедра обліку і оподаткування, 2025

© Полтавський державний аграрний університет, 2025

КОЛОМІЄЦЬ ГАННА, здобувач вищої освіти

Науковий керівник – **ІВАНОВ ЮРІЙ**, д.е.н., професор кафедри

міжнародної торгівлі, митної справи та фінансових технологій,

Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця, м. Харків

ОБҐРУНТУВАННЯ НАПРЯМІВ УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАХОДІВ МИТНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

У сучасних умовах глобальної інтеграції, розвитку зовнішньоекономічних зв'язків і воєнних викликів питання забезпечення митної безпеки набуває першочергового значення. Митна безпека, як складова економічної та національної безпеки держави, виступає не лише інструментом фіскального контролю чи регулювання торгівлі, але й важливим елементом захисту державних інтересів у сфері протидії контрабанді, легалізації доходів, використання торговельних маршрутів для забезпечення безпеки держави [1].

Водночас, попри реалізовані реформи та впровадження автоматизованих систем контролю, чинна система митної безпеки України має низку проблем: недостатня технологічна оснащеність, слабка інтеграція ризик-менеджменту, кадрова нестабільність, високі корупційні ризики та невідповідність процедур міжнародним стандартам з лише частковою інтеграцією до європейських інформаційних мереж [2].

Актуальність теми дослідження визначається потребою у підвищенні ефективності державних механізмів управління митною безпекою, які повинні враховувати динаміку міжнародних економічних процесів, розвиток цифрової торгівлі та воєнні ризики. Удосконалення системи митної безпеки має забезпечити прозорість, результативність і відповідність європейським вимогам [3].

Поняття «митна безпека» охоплює сукупність правових, організаційних та технічних заходів, спрямованих на захист митних інтересів держави, зокрема забезпечення законності на кордоні, захисту економічних і фінансових інтересів, протидії незаконному переміщенню товарів та інших об'єктів. Воно безпосередньо пов'язане з ефективністю митного контролю, управління ризиками та протидією тіньовим схемам у сфері зовнішньоекономічної діяльності [1].

Сучасний стан митної безпеки України поєднує окремі досягнення реформ і низку глибоких проблем, що визначають ефективність державної митної політики. З 2019 року здійснюються реформи, спрямовані на підвищення прозорості, боротьбу з корупцією та адаптацію до європейських стандартів, однак практичні результати залишаються суперечливими [4].

Основною проблемою є недостатня інституційна спроможність митних органів, що проявляється у низькому рівні довіри з боку суспільства й бізнесу, кадровій нестабільності та корупційних ризиках. Недосконалість внутрішнього контролю та слабкий розвиток аналітичних інструментів управління ризиками знижують здатність служби вчасно реагувати на порушення й протидіяти тіньовим схемам.

Суттєвим викликом залишається невідповідність організаційних процедур і технічного забезпечення міжнародним стандартам. Українська митниця лише частково інтегрована у європейські інформаційні мережі, а рівень автоматизації істотно нижчий, що створює ризики суб'єктивності та затримок під час митного оформлення.

Воєнний стан додатково ускладнив функціонування митної системи, посиливши навантаження на митні пости та змістивши акценти з економічних на оборонні завдання. Руйнування інфраструктури, зміна логістичних маршрутів і ризики на кордонах із державами-агресорами вимагають оперативної адаптації митної політики до кризових умов.

Отже, нинішній стан митної безпеки можна охарактеризувати як перехідний – від фрагментарної, формально орієнтованої до ризик-орієнтованої моделі управління. Ефективність цього переходу визначатиметься глибиною інституційних перетворень, модернізацією технічної бази та послідовністю політики у сфері боротьби з корупцією.

Удосконалення системи забезпечення митної безпеки потребує комплексного підходу, що поєднує правові, організаційні, технологічні та кадрові чинники. В умовах євроінтеграції, воєнних викликів і посилення глобальної конкуренції митна система має не лише виконувати фіскальні функції, а й забезпечувати ефективний захист національних інтересів і сприяти економічній стабільності.

1. Насамперед необхідно сформувати цілісну нормативно-правову основу, яка чітко визначатиме поняття «митна безпека» та «митні інтереси держави», компетенції митних органів і механізми міжвідомчої взаємодії. Гармонізація законодавства з нормами ЄС та Всесвітньої митної організації сприятиме прозорості, передбачуваності правил для бізнесу й зростанню міжнародної довіри до України. [5].

2. Ключовим напрямом реформ є цифровізація митних процесів і впровадження аналітичних систем управління ризиками. Використання великих масивів даних, штучного інтелекту та автоматизованого моніторингу дає змогу переходити до ризик-орієнтованої моделі контролю, мінімізуючи людський фактор, корупційні ризики та час митного оформлення.

3. Важливим є розширення міжнародного співробітництва у сфері митної безпеки. Активна участь України в регіональних і глобальних ініціативах, спільних інформаційних платформах та операціях із протидії контрабанді дозволить підвищити ефективність контролю і зміцнити імідж України як надійного партнера.

5. Окремої уваги потребує розвиток людського потенціалу. Підвищення кваліфікації, обмін досвідом із митними службами країн ЄС та створення прозорої системи оцінювання і мотивації персоналу є необхідними умовами підвищення ефективності митної служби.

6. Також актуальним напрямом є оптимізація організаційних процесів митного контролю, зокрема розвиток пост-митного аудиту, автоматизація документування, спрощення процедур декларування та запровадження

інституту авторизованого економічного оператора. Зміщення акценту з формального контролю на аналітичну перевірку після митного оформлення дозволить зменшити навантаження на бізнес і водночас підвищити рівень безпеки. Важливо, щоб уся система митного контролю базувалася на принципах ризик-менеджменту, прозорості та підзвітності, забезпечуючи баланс між економічними інтересами держави й потребами підприємницького сектору.

Загалом, удосконалення митної безпеки слід розглядати як довгострокову державну стратегію, засновану на інституційних реформах, інноваційних технологіях та міжнародному партнерстві. Її реалізація забезпечить фінансову стабільність, зменшення тіньового сектору та зміцнення позицій України у системі світової економічної безпеки.

Запропоновані напрями вдосконалення мають практичну цінність для формування оновленої системи заходів митної безпеки, яка відповідатиме європейським стандартам і сприятиме протидії контрабанді, зменшенню корупційних ризиків і підвищенню фінансової спроможності держави. Реалізація запропонованих напрямів удосконалення створить передумови для стабільного розвитку національної економіки та ефективної інтеграції України у світовий економічний простір.

Таким чином, удосконалення заходів митної безпеки в Україні є багатовимірним завданням, що вимагає не лише технічних чи процедурних змін, але й глибинної реформи системи управління, юридичних механізмів, кадрової політики та аналітичної бази. Послідовна імплементація запропонованих напрямів створить умови для підвищення ефективності митної безпеки, що має істотне значення для економічної стійкості, захисту державних інтересів та сталого розвитку України.

Список використаних джерел:

1. Костяна О.В. Митна безпека: її сутність і місце в системі національної безпеки держави. *Бізнес Інформ*, 2020, №11, с. 76-82
2. Дорофєєва Л.М. Митна безпека України: підвищення рівня захищеності інтересів у сфері митної безпеки України. *Вісник права УжНУ*, 2024
3. Ємченко І.В. Митна безпека як економічний чинник національної безпеки. *Економіка і суспільство*, 2024
4. PwC. Amendments to the Customs Code of Ukraine. What does it mean for business? 2024. URL: <https://www.pwc.com/ua/en/publications/tax-and-legal-alert/2024/amendments-customs-code-for-business.html>.
5. Мельник В.М., Руденко В.В. Вплив фінансового механізму на інвестиційний розвиток суб'єктів господарювання у країнах ЄС і в Україні. *Проблеми економіки*, 2022. №2, с. 145-162

